

יחידה 2 - מצוות של אב לבנו ובן לאביו והמצוות מהן פטורות נשים
חומר היחידה: ת"ר הוא לפדות (כט.) - ראשית אונו קמ"ל (כט.)

קל דעת:

היכא-היכן, דליכא- שאין,
 דגופיה- של גופו, עדיפא-
 עדיפה, פליגי- נחלקו,
 דאיכא- שיש, דמיא- דומה,
 בהני- באותם, פריק- פודה,
 לבריה- לבנו, ואזיל- והלך,
 וטרף- ולקח, לדידיה-
 לעצמו, באורייתא- בתורה,
 בשלמא- מילא, כדקאמר-
 כמו שאמר, קרא-
 הפסוק\התורה, והדר- וחזר,
 פשיטא- ברור, מהו דתימא-
 היית חושב לומר, נילף-
 נלמד.

מפת הסוגיא:

הסוגיא שלנו ממשיכה לדון בחובת האב לפדות את בנו דרך סיטואציה מעניינת - מה יעשה אדם שיש בידו חמישה סלעים בלבד (שמספיקים לפדות רק אדם אחד) ועליו לפדות גם את בנו וגם את עצמו? בעקבות השאלה הזו הגמרא תברר כמה מושגים חשובים בענייני מצוות. בלי קשר לתשובה יש מקום לשים לב לעצם השאלה, ברור שהגמרא לקחה מקרה קיצוני אבל יש כאן אמירה מאוד גדולה של הגמרא שמתחברת לנקודה עליה דיברנו - מחויבות. המסגרת של המחויבות שקיימת בתוך הבית של האדם היא כ"כ רצינית עד כדי כך שיתכן והבן יהיה קודם לאביו. חשבו על מקומות נוספים שבהם ההתלבטות הזו קיימת בחיי היום יום.

ארגז כלים:

מצווה דגופיה עדיף - הגמרא מציגה בשלב הראשון התלבטות בשאלה מי אמור להיות קודם - אב או בנו - במצוה שבו ניתן לקיים את המצווה רק לאחד מהם. הגמרא דוחה את השאלה הזו ומבהירה שהאב קודם כיוון שמדובר במצווה בגופו. בעולם המצוות ישנם מספר מצבים: יש מקרים רגילים שבהם אדם מצווה על קיום מצווה והוא עושה אותה בפועל, יש מקרים שבהם אחד מקיים מצווה עבור אדם אחר שאינו יכול לקיים את המצווה (עושה לו קידוש\הבדלה\מודליק נרות חנוכה וכו'), למצבים כאלה אנחנו קוראים "להוציא לידי חובה" ויש מקרי ביניים שבהם אני מצווה לקיים את המצווה עבור מישהו אחר (אב שמצווה למול את בנו או לפדות אותו) הגמרא התלבטה בעצם האם העובדה שהאב מצווה לפדות את בנו הופכת את המצווה הזו להיות באותה הדרגה כמו הסוג הראשון של המצוות שבהם המצווה היא ישירות על האב (הוא מצווה לפדות את עצמו לדוגמא). כאן הכריעה הגמרא שמצווה שקשורה לגוף של האדם עצמו קודמת לכל החובות שלו כלפי הסביבה שלו. **משועבדים ובני חורין** - בעולם הכלכלי שאנחנו מכירים ניתן לחלק את הנכסים של האדם לשני סוגים - א. נכסים שהם לגמרי שלו ובבעלותו. ב. נכסים שהם אומנם שלו אבל הם משועבדים לגורם חיצוני כדי לשלם הלוואה מסוימת לדוג'. למרות שבשני המקרים הנכסים כרגע אצל אותו אדם ברור שיש הבדל אם ירצה לבוא להשתמש בהם - הסוג הראשון פנוי לגמרי לכל מטרה ועניין ואילו הסוג השני נמצא חלקית בידי גורם נוסף ולכן לא ניתן להשתמש דווקא בהם אם יש לך נכסים פנויים אחרים לשימוש. הבעיה מתחילה כאשר אדם חייב כסף למישהו ויש לו רק נכסים משועבדים, מי יהיה קודם לגבות הכסף הזה? התשובה היא שאנחנו הולכים אחרי מי שהחוב שלו ישן יותר. בסוגיא שלנו הגמרא דנה בשאלה האם אדם יכול להשתמש ב־5 סלעים שיש לו שהם משועבדים לצורך פדיון הבן שלו עצמו, במה תלויה השאלה? האם הציווי של האדם לפדות את עצמו שמופיע בתורה נחשב כמו שטר התחייבות וממילא הוא קודם לחוב שלו לאדם השני או שמא אין זה כמו חוב שכתוב בשטר (=מלווה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא או לא)

שאלות סיכום וחזרה

1. "הוא לפדות ובנו לפדות" – הסבר את שאלת הגמרא כמו שהיא מוצגת בהוו"א וכמו שהיא מוצגת למסקנה.

---

2. מדוע חוזרת הגמרא מאפשרות השאלה הראשונה?

---

3. הסבר בלשונך את המחלוקת בין רבי יהודה לחכמים.

---

4. קרא את דברי רש"י בדה. ככתובה בשטר דמיא – על איזו שאלה מנסה רש"י לענות בדבריו?

---

5. מה ההבדל בין ההתלבטות הראשונה שמציגה הגמרא לבין ההתלבטות השנייה?

---

6. מדוע היה מקום לומר שאין לפדות בכורות לפי אמא אלא לפי אבא?
